

tartott hite mellett, hogy a szépnek az emberiség életében küldetéses szerepe van, és ennek felmutatásával a művésznek nemünk megváltásán kell munkálkodnia, mégpedig úgy, hogy legalább bimbónyi reménységet nyújtson a kortársaknak és a maradéknak.

Drága Guszti barátunk! Te örvendezni tanítottál minket. Örvideni az élet — sokszor rejtett — ajándékainak.

A végtisztességnek ezekben az ólomnehéz perceiben azt kívánjuk a hátramaradottaknak, hogy gyászukban is mindenekelőtt arcod *mosolyára*, szemed *csillogására* emlékezzenek, az élet értelmébe, az értelmes életbe vetett hitedbe kapaszkodjanak, mert ez a Te szép életed legnemesebb hagyatéka. Ezt próbáljuk megőrizni mindannyian, akik szerettünk és tiszteltünk Téged.

Nyugodjál szép békességben, életműved legyen közkinccse azoknak, akikért éltél és alkottál.

Elhangzott Kolozsvárott, az Egyetemiek Háza előcsarnokában, 1985. június 22-én.

Törékeny egyensúly

SZENTI ERNŐ GRAFIKÁIRÓL

Ismeretlen ismerősünk. Mintha találkoztunk volna már a nevével valahol. Talán a kiállítások falain? Netán a folyóiratok vagy a napilapok hasábjain? Nem tudjuk pontosan. Legfeljebb annyit sejtünk: valószínűleg képzőművész-féle. És csakugyan: Szent Ernő egyéniségében van valami talányosság. Egyszerre kiegyensúlyozott és rapszodikus, egyszerre szolid kispolgár és bohém csavargó. Hol Szőlőkon, hol Szegeden bukkan fel, hol Pesten vagy Tokajban. Most a rajzait, verseit adja le, majd művésztelepeket, szakmai konferenciákat látogat. Félig-meddig hivatali kötelességből: a kisújszállási gimnázium rajz-tanára és megyei szakfelügyelő. De több is ennél.

Több? Mit is beszélék? Miért lenne értékesebb egy valamire való grafikus, mint egy jó rajztanár? Szent is azt írta legelső katalógusában: „... a rajzot tanítás és az önkifejezés szerencsésen kiegészítheti egymást.” Így igaz. Egy alkotó személyiségnek feltétlen többlete van a pedagógiában, ráadásul a művészeti élet is hasznát veheti munkásságának. E kettős szerepkör tanulsága tehát korántsem a különbségekben rejlik.

Magam jobbára csak a grafikus Szent Ernőt ismerem. Ha jól emlékszem, a hetvenes évek elején rendezte első önálló tárlatát a kisújszállási művelődési házban. Korábban is találkoztam már munkáival, ennek ellenére is meglepetésekkel szolgált e bemutató. Tudtam: a fiatal alkotó a szentendrei „konstruktivista szürrealizmus” nyomdokain halad. Ő is előszeretettel használja a bábmotívumokat, a sírkereszt alakzatokat, egyszersmind a dinamikus formai áthatásokat, az eleven tónuskontrasztokat. És nem is eredménytelenül. Nem tudtam ellenben Szent alapososságáról és reflexív ötletességéről. Holott minduntalan a végére járt a dolgoknak. Addig építgette, variálgatta sorozatait és

motívumait, amíg a nyersebb, tragikusabb és mozgékonyabb kompozíciók sorra-rendre átváltottak egy nyugalmasabb, elvontabb és dekoratívabb harmóniába. Menet közben pedig rácsodálkozhattunk egy-egy leleményes figurájára. Némelyikük a tetető fejfáit, másíuk a bérházak világát asszociálta.

Ahol él, ott a természetelvű, realista szemléleté a vezérszólam. Vagyis Szentí Ernő művészi törekvései kezdettől fogva szemben álltak a szűkebb és tágabb környezet esztétikai normáival. Mintegy környezete ellenében munkálkodott. Mellékes most, hogy a hetvenes esztendőkbén már országsszerte meghonosodtak a legkülönfélebb avantgarde tendenciák. Az alkotó embernek ugyanis mindenekelőtt a saját pátriájában kellene „prófétának” lenni. Bizonyára Szentinek is igénye van erre. Ám e nélkül is teszi a dolgát. Ha néha magányosnak érzi magát, akkor is.

De ne ragadjunk le az első benyomásoknál! Annál inkább, mert Szentí grafikai arculata időközben ugyancsak átalakult. Mívesebb, áttételesebb, koncentráltabb lett. Talán azt mondhatnám: a pályakezdő alkotó egy ügyes és bátor egyensúlyozóhoz hasonlított. Jóformán mindent felvállalt. A szentendrei iránytűt és a népművészeti tanulságokat, egyben a személyesebb, tragikusabb előadást és az ellentétes végleteket is. Mostanában viszont egy rafinált érzékenységű, intellektuális jellegű rajzolóval találkozzunk. Valahogy eltűntek a lapokról a kimódolt szögletes, mértánias elemek, akárcsak a drámái hatások. Helyettük az organikus indíttatású, dekoratív értékű vonalritmus lépett az előtérbe, s tartalmilag is egy általánosabb, filozofikusabb gondolatkör bontakozik ki előttünk.

Nem csoda így, ha az utóbbi időben lépten-nyomon egylényegű sorozatokat látunk az alkotótól. Vallatóra fogja a köveket, aztán az odvas vagy csonkolt fákat. Egymás mellé rendel néhány egynemű természeti alakzatot, majd megindul a transzformációk, a metamorfózisok gyűrűzése. Alkalmanként az az érzésünk: „vitális felfogású” korszerű plasztikákat látunk. Máshol kimondottan Giacometti megnyújtott, misztikus figuráira gondolunk. Nem baj. Szentí a modern szobrászattól is tanult. Eközben azonban nem mondott le a precíz, igényes komponálásról, sőt az egyénibb töltetű jelentéskörökről sem. Ennek köszönhető például, hogy nála a görcsös, romantikus fatörzsek minduntalan túlmutatnak önmagukon. Egyszer leveleket, székeket sejtetnek, máskor macskákat vagy embereket. Pedig a formák egy percig sem titkolják anyagi természetüket. Sokkal inkább egy analitikus kísérlet és egy mágikus szertartás szerves részeseivé válnak (L.: Tiszatáj 1981. IV., 1982. V., 1984. IV. számainak illusztrációit).

Mi tagadás: kicsit féltém Szentí Ernőt. Ugyanakkor szurkolok is neki. Bár jó érzékű egyensúlyozó, mégis megbillen időnként. Modoros lesz. Talán, mert nem mindig érzi pontosan a formái, tartalmi stilizálás átmeneti dimenzióit? Ki tudja? Tudom viszont, hogy az alkotó időről-időre vissza tud találni a józan, hétköznapi formákhoz. Akár célszerűségből is. Hogy aztán újra és magasabban repülhessen.

SZUROMI PÁL